

صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی

بررسی حقوقی قرار بازداشت عمرالبشیر

رئیس‌جمهوری سودان

دکتر حسین سرتیپی

سرشناسه : سرتیپی، حسین
 عنوان و نام پدیدآور : صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی؛ بررسی حقوقی قرار بازداشت عمرالبشیر رئیس‌جمهوری سودان/حسین سرتیپی .
 مشخصات نشر : تهران: ایده نو، ۱۳۹۰ . مشخصات ظاهری : ۲۵۴ ص . شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۰۰۳۷-۹-۲
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : بشیر، عمر-بن‌احمد، ۱۹۴۴ موضوع : دیوان کیفری بین‌المللی موضوع : صلاحیت قانونی (حقوق بین‌الملل)
 موضوع : دادگاه‌های جزایی بین‌المللی موضوع : محاکمه‌های جنایت‌های جنگ - سودان
 موضوع : حقوق بین‌الملل بشر دوستانه موضوع : سودان - سیاست و حکومت - قرن ۲۱ م.
 موضوع : دارفور - سیاست و حکومت - قرن ۲۱ م.
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۰ ۸ص ۴/ KZV۲۱۲
 رده بندی دیویی : ۳۴۱/۷۷ شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۳۲۶۲۷

■ ناشر: انتشارات ایده نو

■ نام کتاب: صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی؛ بررسی حقوقی قرار بازداشت عمرالبشیر

رئیس‌جمهوری سودان

■ نویسنده: دکتر حسین سرتیپی

■ طرح جلد: محمد مسعود طیبی

■ نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۱

■ شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

■ قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه نوروز، پلاک ۷

تلفن: ۶۶۴۱۴۴۱۵ - ۶۶۹۶۰۸۳۵ - نمابر: ۱۳۱۴۵-۱۷۷۵

کد پستی: ۱۳۱۴۶۸۴۶۳۳ - صندوق پستی: ۱۳۱۴۵-۱۷۷۵

www.newideabook.com info@newideabook.com

فهرست مطالب

سخن ناشر	۷
مقدمه نویسنده	۱۱
سابقه و تاریخچه بحران دارفور	۱۳
صلاحیت تکمیلی و سرزمینی دیوان	۱۹
صلاحیت زمانی دیوان	۲۷
صلاحیت موضوعی دیوان	۳۱
صلاحیت شخصی	۴۱
صلاحیت شخصی و ضرورت صدور قرار بازداشت	۸۷
نتیجه گیری	۹۷
ضمائم	۱۰۵
منابع	۲۵۳

سخن ناشر

از دیرباز مسئله حقوق اقلیت‌های دینی و قومی در چهارچوب داخلی مرز جغرافیای کشور مورد بحث‌های فراوان بوده و خواهد بود. همچنین وجود دیدگاه‌های متفاوت و حتی متضاد در این خصوص همواره موجب چالش و کشمکش و بعضاً درگیری و خشونت بین مردم و دولت‌ها گردیده است.

از دیدگاه حاکمان و دولت‌ها عموماً حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشورها یک اصل اساسی و مسلم شمرده می‌شود و با هرگونه تغییر سیاسی یا جغرافیایی در داخل کشورشان مخالفت نموده و در صورت بروز اعتراضات مردمی در مقابل آن ایستادگی می‌کنند.

اما نگاه ملت‌ها به موضوع قومیت و فرقه‌های دینی (اکثریت یا اقلیت) به گونه‌ای دیگر دیده می‌شود. برخی از مردم به ویژه اقلیت‌های دینی یا قومیتی برای کسب حقوق سیاسی یا مدنی خود معتقد هستند که بایستی در چهارچوب و تمامیت ارضی کشورشان خواسته‌های خود را پیگیری کنند. اگرچه دولت‌ها خواسته آنها را نادیده بگیرند و یا با آن مخالفت نمایند و یا حتی آنها را سرکوب کنند.

و برخی دیگر، با توجه با واقعیت‌های موجود در کشورشان اعتقاد دارند که مبارزه در چهارچوب ارضی و جغرافیایی موجود امکان رسیدن به خواسته‌هایشان را میسر نمی‌سازد و ظلم و تبعیض ادامه پیدا می‌کند و بایستی برای جدایی و استقلال مبارزه کنند.

این دیدگاه تجزیه‌طلبانه همواره موافقان و مخالفان بسیاری داشته و دارد. در چند دهه اخیر ما شاهد اینگونه حرکات‌ها بوده‌ایم که بعضی موفق و بسیاری ناموفق بوده‌اند.

به طور مثال در لبنان بعضی جریانات بسیار افراطی و تندرو وجود دارند که شعار تجزیه و استقلال مذهبی سر می‌دهند و در سالهایی که این کشور درگیر جنگ‌های داخلی بود، تلاش گسترده‌ای برای تجزیه آن کشور نمودند در صورتی که اکثریت مردم این کشور علی‌رغم وجود طایفه‌های مسیحی، ارمنی، دروزی، سنی و شیعه متفقاً شعار یکپارچگی سر دادند و بر روی تفاهم ملی و وفای عمومی با رعایت حقوق حقه همه جریانات دینی و قومیتی تاکید کردند.

اما در کشور مراکش و پولیساریو، مردم آن منطقه اعتقاد دارند که در چهارچوب کشور مراکش امکان رسیدن به حق و حقوق ملی، دینی و قومیتی آنها میسر نمی‌باشد و بایستی برای استقلال و تجزیه آن مناطق از کشور مراکش تلاش کنند.

یا مردم منطقه باسک در اسپانیا که چندین دهه است برای استقلال و تجزیه از دولت مرکزی در حال مبارزه هستند.

این خواسته‌های مردمی در کشور مراکش همانگونه که گفته شد موافقان و مخالفانی دارد و به طبع سازمان‌های بین‌المللی و جهانی نیز دیدگاه‌های کاملاً متفاوتی با این حوادث دارد و به طور مثال سازمان ملل در قبال این تحولات بعضاً قطعنامه‌های حمایتی از ملتها و بعضاً قطعنامه حمایتی از دولتها صادر کرده است.

بنابراین، نکته بسیار مهم و حائز اهمیت در این فرایند خواسته ملتها این است که چگونه اعتراضات و خواسته‌هایشان را در مقابل دولتها و حکومتها ادامه

دهند؟

همانگونه که ذکر شد دولتها همواره در برابر خواسته‌های ملت‌ها مقاومت می‌کنند. به طور مثال در بسیاری از کشورهای عربی که اکثریت جامعه و مردم آن سرزمین‌ها اهل سنت می‌باشند و دولتها نیز از این طبقه تشکیل شده‌اند در مقابل اقلیت مردم شیعه یا مسیحیت چگونه رفتاری می‌کنند و این اقلیت چگونه بایستی به خواسته‌یشان برسند. اگر دولتها در مقابل خواسته‌های آنها توجهی نکردند، مردم چه اقدامی بایستی انجام دهند؟

آیا اقلیت‌ها، استقلال و تجزیه مناطق جغرافیایی خودشان را بخواهند یا در چهارچوب همان کشورها به دنبال حقوق دینی، مدنی و سیاسی خود باشند، اگر دولت اکثریت سنی به خواسته‌های آنها توجهی نکرد، چه بایستی انجام دهند؟ موضوعات فوق مسائل بسیار حساس و در عین حال پیچیده می‌باشد که بایستی در خصوص هر کشور متناسب با آن بحث و بررسی به عمل آید و یک نسخه واحد برای همه کشورها نمی‌توانیم بیان کنیم.

اما مسئله اساسی نوع رفتار و برخورد حکومت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی و نهادهای وابسته به آنهاست. آیا این سازمان‌های بین‌المللی و حقوق بشر و دولتها و حاکمان رفتارهای عادلانه و بی‌طرف با مردم کشورها دارند؟ یا اینکه به دنبال مصالح و منافع خودشان هستند؟ آیا رفتار خشن و ظالمانه همه دولتها را یکسان پیگیری می‌کنند یا حسب مصالح و منافع به طور گزینشی رفتار می‌نمایند.

در این چرخه دولتها و سازمان‌های بین‌المللی، مردم و اقلیت‌های دینی و قومیتی برای رسیدن به خواسته‌یشان و رفع تبعیض چه بایستی انجام بدهند و این سؤالی است که هنوز بی‌پاسخ مانده است.

آنچه در کشور سودان اتفاق افتاد نیز یک واقعیت از روند کنونی در جهان معاصر می‌باشد. دولت سودان در مقابل خواسته‌های اقلیت‌های قومیتی و اقلیت‌های دینی، چه رفتاری داشته است؟ آیا اقدامات مخالفان قابل قبول است؟ آیا عکس‌العمل دولت سودان در مواجهه با مخالفان از نظر قوانین بین‌المللی و حقوق بشر قابل دفاع است؟

این موضوعات همانگونه که اشاره شد بسیار پیچیده و بایستی بررسی و موشکافی دقیق صورت گیرد. محقق و نویسنده بسیار ارجمند، جناب آقای سرتیپی با تحقیق بسیار ارزشمند خود از نظر حقوقی به عکس‌العمل سازمان ملل و قطعنامه‌های صادره از آن پرداخته است که آیا سازمان‌های بین‌المللی و جهانی حق دخالت در سرنوشت و اداره داخلی کشورها را دارند؟ آیا رفتار و مصوبات آنها عادلانه و یکسان با سایر حوادث جهانی می‌باشد؟

انتشارات ایده نو ضمن تشکر از تلاش‌های نویسنده محترم، این اثر را منتشر نمود تا چگونگی سیر تحولات جهانی از دریچه حقوقی نیز مورد استفاده دانشجویان و دانش‌پژوهان و محققان قرار گیرد، هرچند حقوق ملتها و خواسته‌های آنها را نبایستی هیچ‌گاه نادیده گرفت.

انتشارات ایده نو

تهران - ۱۳۹۱

مقدمه نویسنده

تحولات بسیاری در صحنه حقوق بین‌الملل در حال رخ دادن است. تحولات در این علم آنقدر سریع است که پس از مدت کوتاهی، بازنگری در سرفصل‌های دانشگاهی در مقاطع مختلف تحصیلی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. به چالش کشیدن حاکمیت دولت‌ها به بهانه اجرا و یا اصلاح استانداردهای حقوق بشری، از نوآوری‌های جدید در جامعه بین‌المللی بوده، که قبل از آن که دارای ماهیت حقوقی باشد، پوشش و شائبه سیاسی آن بر سایر جنبه‌ها غلبه و تسلط دارد. بر همین مبنا غرب با ایجاد رژیم‌های حقوقی جدید، ضمن به چالش کشیدن حقوق بین‌الملل سنتی، به دنبال پی‌ریزی نظام متفاوتی می‌باشد. بررسی اخبار روزمره حاکی از این است که همزمان با حوادث دارفور فجایع پوشیده و آشکاری در نقاط مختلف دنیا اتفاق افتاده که بعضاً بدلیل ملاحظات سیاسی کشورهای غربی و سلطه‌گر حتی در سطح خبری نیز تعریف و یا وارونه جلوه داده شد. بررسی مختصر رویدادهای مربوط به پرونده دارفور چه در دشواری امنیت و چه در دیوان کیفری بین‌المللی، این سوال را به ذهن خواننده متبادر می‌کند که چرا در تمام مبانی و اصول حقوقی به مسایل سیاسی استناد گردیده است. این موضوع از نوعی نگاه سیاسی و اغراض سیاسی نشأت می‌گیرد و اینگونه که غربی‌ها مطرح نموده‌اند، نیست. در واقع ساز و کارهای موجود حقوقی، دستاویزی برای رسیدن به اهداف

سیاسی است. در این کتاب سعی بر این است که از لابلای متون قرار بازداشت برای عمرالبشیر رئیس جمهوری سودان بتوان میزان پایبندی دیوان و دست-اندرکاران آن به اصول و مقررات دیوان و نیز حقوق بین‌الملل مورد ارزیابی قرار گیرد. این پرونده از نخستین مواردی است که بتوان با تدقیق و بررسی آن، اجرای قواعد مذکور را در برهه عمل مورد آزمون قرار داد و مشاهده نمود تا چه میزانی دیوان توانسته است از مسائل سیاسی و تبلیغاتی فاصله گرفته و به حقیقت و نیز عدالت نائل گردد.

حسین سرتیپی

تهران - ۱۳۹۱